

Artikkeli

VERTAISARVIOITU
KOLLEGIALT GRANSKAD
PEER-REVIEWED
www.tsv.fi/tunnus

Nopeus valttina ja taakkana

Uutiskuvajournalismin ammattilaisten harjaantunut näkeminen

Mediatyö on reaaliaikaistunut ja kuvamäärät ovat kasvaneet valtavasti digitalisoitumisen jälkeen, mikä vaatii ammattilaisilta kykyä tehdä nopeita mutta eettisiä päätöksiä. Median välittämät uutiskuvat ovat tärkeä osa ihmisten arkea ja visuaalista kulttuuriamme, koska ne laajentavat ymmärrystämme kaukana olevista asioista ja samalla muokkaavat käsitystämme todellisuudesta. Kuvajournalismin ammattilaisilla on suuri valta ja vastuu siitä, miten jäsenämme maailmaa. Tässä artikkelissa tarkastellaan, mitä visuaalinen ammattitaito tarkoittaa kuvajournalismin ammattilaisten – erityisesti uutiskuvatoimittajien – nopeatempoisessa työssä. Empiirinen aineisto on kerätty havainnoimalla ja haastatteleamalla kuvajournalismin ammattilaisia uutiskuvatoimistoissa Reutersilla ja STT-Lehtikuvassa. Tässä poikkitieteellisessä tutkimuksessa yhdistetään teoreettista keskustelua näkemisen ja kognition etnografisesta tutkimuksesta ja journalismin tutkimuksesta. Analyysin tuloksena löytyi neljä kuvajournalistisen työn osa-aluetta, joissa ammattimainen näkeminen harjaantuu ja palvelee erityisesti nopeatempoisista uutistyötä. Näitä ovat ennakoimaan oppiminen uutisia ja aiemmin julkaistuja kuvia seuraamalla, kuvaustilanteiden ennakointi ja keskittynyt katsominen, teknologian hyödyntäminen ja kuvista käydyt keskustelut. Johtopäätöksenä esitetään, että ammattilaisten kesken jaettu, harjaantunut näkeminen on kuvajournalistien professionaalisuuden keskeinen edellytys, mutta samaan aikaan se saattaa aiheuttaa mediakuvaston yhdenmukaistumista. Samanlainen vaikutus on todettu olevan myös nopeuden ja uutisvoittojen tavoittelulla uutistyössä.

AVAINSANAT: journalistinen työ, kuvajournalismi, kuvatoimittajat, ammatillinen näkeminen, harjaantunut näkeminen, uutistyö, nopeus

Mediatyön digitalisoiduttua 1980-luvun lopulta alkaen työn tempo ja uutiskuvien määrä ovat kasvaneet merkittävästi verrattuna filmikuvan aikaan (Salo 2015). Tämä on kasvattanut uutiskuvatoimittajien silmien ohi virtaavien kuvien määrän jopa tuhansiin päivässä ja tehnyt työstä aiempaa kiireisempää. Nopea ja välitön uutisointi on toki ollut uutisjournalismin ydintä jo aivan journalismin alkuaajoista lähtien (Deuze 2005, 449),

mutta uutiskuvajournalismissa digitalisoituminen on tehnyt reaaliaikaisuuden ideaalista työn arkipäivää. Nykyään kuvat siirtyvät nopeimmillaan vain sekunneissa kuvaajan kamerasta kuvatoimituksen kautta asiakkaille (Ilan 2019, 85–87), ja esimerkiksi yksin Reutersin kuvatoimisto välittää maailmalle joka kuukausi noin 50 000–60 000 kuvaa (Ilan 2013, 87; uusimmat luvut Reuters Pictures³). Tämän tutkimuksen aineisto osoittaa, että suurien kuvamäärien takia kuvatoimittajan harkinta-aika yksittäisen kuvan kohdalla on toisinaan sekuntipeliä, samoin kuin uutistoimistokuvaajan työssä kentällä.

Tämän johdosta on selvää, että nopeassa uutistyössä ammattilaisilla ei ole juurikaan aikaa miettiä esimerkiksi vaihtoehtoisia kuvaratkaisuja tai tekemiensä valintojen seurauksia, vaan päätöksiä tehdään nopeasti omaan ammatilliseen näkemykseen nojautuen. Tämän tutkimuksen tavoitteena on sanallistaa kuvajournalismin ammattilaisten käytännön työhön kytkeytyvää ammattiosaamista, joka on osittain hiljaista, intuitiivista ja vaikeasti tunnistettavaa ja artikuloitavaa (esim. Myers 2002, 51–59). Ammattiosaamista pyritään tavoittamaan havainnointi- ja haastatteluaineiston sekä aikaisemman, muiden ammattiryhmien parissa tehdyn tutkimuksen avulla. Tutkimus keskittyy uutiskuvatoimistoissa työskenteleviin kuvatoimittajiin ja kuvaajiin, joiden tehtäviin voivat kuulua esimerkiksi kuvaustilanteiden ideointi ja järjestely, kuvaaminen, kuvien valitseminen, kuvankäsittely ja kuvien lähettäminen asiakkaille. Varsinkin kuvatoimittajien työ jää helposti toimitusten ulkopuolella näkymättömäksi, vaikka kuvatoimittajat toimivat tärkeinä linkeinä valokuvaajien, kirjoittajien toimittajien ja kuvatoimistojen media-asiakkaiden välillä.

Kuvajournalismin ammattilaisten työn tutkiminen on tärkeää, koska ymmärryksemme maailmasta on suurelta osin mediavälitteistä. Toistuva uutiskuvasto luo mielikuvia ihmisryhmistä, paikoista ja tapahtumista ja vaikuttaa siihen, minkä voimme ylipäättään kuvitella olevan mahdollista (Gürsel 2016, 11–13). Näin ollen uutiskuvat ovat osa meitä päivittäin ympäröivää visuaalista kulttuuria, jolla on suuri vaikutus siihen, miten jäsenämme maailmaa. Kuvajournalismin ammattilaiset tuottavat ja valikoivat uutiskuvia ja käyttävät samalla valtaa määritellessään julkisuudessa näkyvän ja näkymättömän rajoja. Heidän työnsä ymmärtäminen auttaa ymmärtämään, miksi uutiskuvat ovat sellaisia kuin ne ovat.

Kyseessä on poikkitieteellinen tutkimus, jossa yhdistän aineksia journalismin tutkimuksesta (Koljonen 2013; Välvirronen 2013; Karlsson 2011; Juntunen 2009; Deuze 2005; Kovach ja Rosenstiel 2001; Splichal ja Sparks 1994), ammattikäytäntöjen etnometodologisesta kognition tutkimuksesta ja sosiaaliantropologiasta (Goodwin 1994; Grasseni 2004). Lähestyn kuvajournalismin ammattilaisten visuaalista ammattitaitoa ensisijaisesti käsitteen *harjaantunut näkeminen* (*skilled vision*, Grasseni 2004) avulla (suom. kirjoittaja²). Grassenin (2004) katsannossa kyse on siitä, miten ihmiset oppivat näkemään erilaisissa ammatillisissa konteksteissa ja miten tämä näkeminen on kulttuurisesti muotoutunutta. Lisäksi artikkelissa sivutaan visuaalista ammattitaitoa intuition ja katseen medioitumisen näkökulmista.

Tässä yhteydessä näkeminen ei siis ole pelkästään visuaalisten aistiärsykkeiden vastaanottamista. Se on aktiivista silmän harjaannuttamista yhdessä muiden aistien kanssa niin, että tarkkaavaisuus opitaan suuntaamaan työn kannalta merkityksellisiin asioihin. Harjaantuminen tapahtuu työssä oppimisen kautta, ja vähitellen taito muotoutuu sisäistetyksi ja keholliseksi (*embodied*) tiedoksi. Ammatillinen näkeminen kytkeytyy siten usealla eri tasolla ammatilliseen tietoon, joka on näkemisen keskeinen edellytys. (Grasseni 2004, 41.)

Tässä artikkelissa esitän, että kuvajournalistien visuaalinen ammattitaito eli harjaantunut näkeminen on ammatillista erityisosaamista, jota ei voi saavuttaa ilman kokemukseen perustuvaa oppimista. Kyse ei siis ole pelkästään koulutuksen avulla hankittavasta pätevyydestä. Tätä erityisosaamista ei muodollisesti vaadita alalle pääsemiseksi, mutta käytännössä työn menestyksenkäs hoitaminen edellyttää alalla jaetun harjaantuneen näkemisen omaksumista. Kuvajournalistien visuaalista ammattitaitoa ei ehkä ole journalismin alalla tunnistettu riittävän hyvin, ja tämän artikkelin tavoitteena onkin tehdä näkyväksi kuvajournalistien ammattilaisten erityisosaamista ja sen vaikutuksia uutistyön ideaaleihin ja julkaistaviin uutiskuviin. Olen aikaisemmin kirjoittanut kuvajournalistien ammattilaisten visuaalisesta ammattitaidosta yleensä (Mäenpää 2022) ja tässä artikkelissa laajennan näkökulmaa journalismin nopeuden eli välittömyyden (*immediacy*) ideaalin tarkasteluun. Artikkelin tavoitteena on tehdä näkyväksi harjaantuneen näkemisen ja journalismin nopeuden ideaalin välinen yhteys kuvajournalistisessa työssä.

Tältä pohjalta keskityn seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- 1) Miten uutiskuvatoimistoissa työskentelevien kuvajournalistien ammattilaisten visuaalinen ammattitaito harjaantuu toimimaan nopeissa uutistilanteissa?
- 2) Miten ammatissa harjaantunut näkeminen palvelee nopeuden tavoittelua uutistyössä?
- 3) Miten kuvajournalistien ammattilaisten harjaantunut näkeminen kytkeytyy kuvajournalismiprofessioon?

Tutkimus perustuu kahdessa uutiskuvatoimistossa Reutersilla ja STT-Lehtikuvassa vuosina 2017–2018 kerättyyn kuvajournalistien ammattilaisten haastattelu- ja havainnointiaineistoon. Aineisto on analysoitu induktiivisesti teemoittelemalla ja osittain teoriaohjaavasti Grassenin harjaantuneeseen näkemiseen liittyvän teoretisoinnin pohjalta.

Harjaantunut näkeminen, intuitio ja katseen medioituminen

Tässä artikkelissa sovelletaan erityisesti etnografian ja visuaalisen antropologian Cristina Grassenin (2004) harjaantuneen näkemisen käsitettä (*skilled vision*). Se syntyi vuosituhannen alussa vastauksena antropologian alalla esiin nousseeseen kritiikkiin, jonka mukaan visuaalisuuden tutkimus oli liiaksi näköaistiin keskittyvää (emt., 41). Grassenin (2004) idean taustalla on ajatus siitä, että näkeminen on moniaistista ja opittua. Voidakseen nähdä työn kannalta oleellisia asioita ammattilaisten täytyy sisäistää huomattava määrä ammattiin kytkeytyvää tietoa.

Grasseni päätyi näihin johtopäätöksiin havainnoituaan italialaisten karjankasvattajien työtä parin vuoden ajan 1990-luvun lopulla. Hän huomasi, että karjankasvattajien keskeinen ammattitaito liittyi heidän kykynsä erottaa lehmistä parhaiten maidontuotantoon ja jatkojalostukseen soveltuvat yksilöt niiden ulkoisten ominaisuuksien perusteella. Taito opittiin tilalla jo varhaislapsuudessa, kun lapset jäljittelivät aikuisten toimintaa leikeissään. Grassenin harjaantuneessa näkemisessä korostuu siten nimenomaan yhteisöllinen oppiminen, joka tapahtuu mestari–kisälli-menetelmällä. Oppimisen lisäksi Grasseni korosti näke-

misen moniaistisuutta ja kehollisuutta, jotka karjankasvattajilla liittyivät muun muassa siihen, miten kasvattajat tunnustelivat eläimiä käsillään saadakseen tukea näköhavainnoilleen. (Emt., 41–44.)

Yksi Grassenin tutkimuksen innoittajista oli yhdysvaltalainen antropologi ja kielitieteilijä Charles Goodwin, joka lanseerasi ammatillisen näkemisen käsitteen (*professional vision*) jo 1990-luvun alkupuolella. Hän keskittyi erityisesti ammattilaisten käyttämiin diskursseihin, elekieleen ja artefakteihin muun muassa lakimiesten ja arkeologien (1994) sekä merentutkijoiden työssä (1995). Valaiseva esimerkki liittyy vuoden 1992 yhdysvaltalaiseen Rodney King -oikeustapaukseen, joka käsittelee poliisiväkivaltaa ja rasismia. Goodwin tutki eri osapuolten argumentointia oikeussalissa, kun nämä tulkitsivat todisteena käytettyä videotallennetta, jossa poliisi pahoinpiteli ylinopeudesta syytetyä, tummaihoista motoristin. Tutkimuksensa perusteella hän huomasi, että kiistan osapuolet tulkitsivat samaa kuvallista materiaalia täysin vastakkaisilla tavoilla. Goodwin (1994, 606) päätyi esittämään, että ammattilaisten kyky nähdä työn kannalta merkityksellisiä asioita on sidoksissa kuhunkin ammatilliseen kontekstiin, ja siten näkeminen tapahtuu aina ammatillisesta perspektiivistä käsin.

Harjaantunutta tai ammatillista näkemistä on sittemmin tutkittu myös muiden ammattiryhmien, kuten esimerkiksi lääkäreiden (Roepstorff 2009), suunnittelijoiden ja arkkitehtien (Styhre 2010; Turnbull 2009), tiedetoimittajien (Samuel, Williams ja Gardner 2017), merenkulun luotsien (Hontvedt 2015) ja opettajien (Sherin ja Van Es 2009) työssä. Kaikki mainitut tutkimukset jakavat jossain määrin ajatuksen siitä, että ammatillinen näkeminen on yhteisön sisällä jaettua ja että sitä ohjaavat alan sisäiset standardit ja rakenteet.

Vaikka Grassenin ja Goodwinin lanseeraamat käsitteet ovat hyvin lähellä toisiaan, ne ovat kuitenkin syntyneet hieman eri lähtökohdista. Siinä missä Goodwin oli kielitieteilijänä erityisen kiinnostunut diskursseista, eleistä ja artefakteista, Grasseni toi antropologian kautta teoriaan mukaan erityisesti oppimisen, kehollisuuden ja moniaistisuuden ulottuvuudet. Olen päättänyt käyttämään tässä tutkimuksessa Grassenin harjaantuneen näkemisen käsitettä, koska se tavoittaa hyvin juuri ammatilliseen oppimiseen ja sosiaalistumiseen liittyvän ammattitaidon kehittymisen, joka on keskeistä tutkimassani kuvajournalismin ammatillisten työssä.

Harjaantuneen näkemisen teoretisoinnista voi löytää yhtymäkohtia myös kokemosoppimisen ja ammatillisen intuition kanssa. Näissä kaikissa on keskeisenä ajatus, että ammatillisilla on enemmän työhönsä liittyvää tietoa kuin mitä he pystyvät kielen avulla artikuloiamaan. Ammatillisten kokemuksellisesta oppimisesta kirjoittaneen kasvatustieteilijän ja organisaatioiden oppimisen tutkijan Donald Schöinin (2016 [1983], vii–x) mukaan työn tekemisen aikana tehtävä harkinta (*reflection-in-action*), joka perustuu yleensä hiljaiseen tietoon, on tyypillistä monissa ammateissa. Toisin sanoen osa ammatillisesta tiedosta on luonteeltaan sellaista, että se sisältyy varsinaiseen työn tekemiseen, eikä ammatilainen välttämättä kaikilta osin pysty itse tunnistamaan tai sanoittamaan osaamistaan (emt. 49–69; Freidson 2001, 24–27).

Hieman toisin termein mutta samasta asiasta puhuvat myös intuitiotutkijat (Raami 2015; Styhre 2011; Myers 2002). Ammatillinen intuitio eroaa arkisesta intuitiosta siinä, että ammatillinen intuitio on nimenomaan työn kautta, vuosien harjaantumisen tuloksena opittu kyky joka kytkeytyy ammatilliseen tietoon (Raami 2015, 62–63; Myers 2002, 51–59). Intuitiivinen ajattelu on eräänlaista herkkyyttä tunnistaa ja ottaa vastaan eri aistien tuottamaa

tietoa. Näkemisen kohdalla intuitio liittyy tutkimusten perusteella muun muassa ihmisen kykyyn visualisoida asioita mielessään sekä havainnoida näkemiään asioita yksityiskohtaisesti. (Raami 2015, 75–78.) Intuition etuna on nopeus, sillä kaikkien päätösten punnitseminen rationaalisin perustein ei useinkaan ole mahdollista. Esimerkiksi talon ostamisessa huomioonotettavia näkökohtia on niin paljon, että ilman ihmisen kykyä alitajuiseen prosessointiin niiden järkiperäinen punnitseminen veisi useamman vuoden ajan (emt., 42).

Harjaantunutta näkemistä voi tarkastella myös mediumteoreettisesta näkökulmasta, jolla on mahdollista tavoittaa sekä representaatiot että niiden tuottamisen kontekstit. Tässä katsannossa huomio kiinnittyy varsinaisten välitettävien sisältöjen lisäksi esimerkiksi niihin tilanteisiin ja merkityksiin, joissa katsotaan tai asetetaan katseen kohteeksi. Lehmuskallion (2019) mukaan näkemistä onkin hyödyllistä tarkastella sen erilaisten medioitumisten kautta. On esimerkiksi medioita, kuten journalistiset kuvat, jotka on tehty nimenomaan katsottaviksi. Lisäksi katse itsessäänkin voidaan ymmärtää mediumiksi esimerkiksi sitä kautta, että kuvat tulevat näkyviksi katseen välityksellä (emt., 1-2).

Ammattilaisten näkemisessä voidaan ajatella olevan kyse katseen medioitumisesta, sillä se mihin ammattilaiset kulloinkin kiinnittävät huomionsa ja mitä heidän katseensa niissä yhteyksissä tavoittavat, on valikoivaa ja ammatilliseen kontekstiin sidottua. Ammatillista näkemistä vaativissa tilanteissa ihmisen katse välittää etupäässä vain työn kannalta relevanttia informaatiota. Psykologisissa testitilanteissa on esimerkiksi havaittu, että suorittessaan tarkkaavaisuutta vaativaa katsomistehtävää ihminen ikään kuin sokeutuu tehtävän kannalta epäoleellisille visuaalisille ärsykeille, jotka ilman tehtävää olisivat ilmiselvästi nähtävissä (Mack ja Rock 1998). Havainto osoittaa, että näkeminen on tilannesidonnaista ja yhteydessä tarkkaavaisuuteen (Lehmuskallio 2019, 5–7).

Kaikille edellä esitetyille teoreettisille lähtökohdille on yhteistä se, että ihmisen tarkkaavaisuus keskittyy kussakin kontekstissa tarkoituksenmukaisiin asioihin. Tämän johdosta tiedon prosessointi nopeutuu, mikä on tärkeää monissa ammatillisissa konteksteissa mukaan lukien kuvajournalismin ammattilaisten työ.

Kuvajournalismiprofessio, kuvatoimistot ja nopeus

Kuvajournalistien tie osaksi vakavasti otettavaa uutistuotantoa on ollut kitkainen journalistimin historiassa. Vielä 1900-luvun ensimmäisinä vuosikymmeninä kuvat nähtiin journalistimissa usein muita sisältöjä kevyempänä aineistona, jonka tuottamiseen kenen tahansa ajateltiin pystyvän kameran avulla (Brennen 2010, 72). Tämä valokuvauksen automaatio-oletus on ollut syynä siihen, miksi valokuvaajien ammatillisen arvostuksen ja aseman tunnustaminen tapahtui hitaasti paitsi journalismissa myös esimerkiksi valokuvataiteilijoiden kohdalla (Karttunen 1993, 35–37, 101; Mäenpää 2016 28–29). Samasta syystä myös valokuvaajien tekijyyden tunnustaminen on ollut hidasta. Se tapahtui monissa länsimaisissa lehdissä vasta 1960–70-luvuilla, vuosikymmeniä myöhemmin kuin kirjoittavien toimittajien nimet ilmesyivät juttujen yhteyteen (Reich ja Klein-Avraham 2014, 6–9).

Nykyään kuvajournalismi nähdään keskeisenä osana journalistista työtä, ja ammattieettinen harkinta, näkökulmien valinta ja tulkinta kuuluvat oleellisesti kuvajournalismin ammattilaisten työhön. Kuvajournalistit ovat laajasti sitoutuneet länsimaisia journalisteja

yhdistäviin ammatillisiin arvoihin, kuten julkisen palvelun ideaan, ajankohtaisuuteen ja nopeuteen, autonomisuuteen, etiikkaan ja objektiivisuuteen (journalismin ideaaleista ks. esim. Koljonen 2013; Deuze 2005; Kovach ja Rosenstiel 2001). Tällaista arvoperustaista ammatti-ideologiaa pidetään usein journalismin professionaalisuuden kulmakivenä (Deuze 2005), sillä journalistien on vaikea erottautua koulutuksella, monopoliasemalla tai erityisosaamisella. Tämä johtuu siitä, että journalismi on vapaa ammatti, jonka piiristä amatöörien kokonaan pois sulkeminen ei ole mahdollista (Nygren, Degtereva ja Pavlikova 2010, 115). Päinvastoin yleisöjen osallistumista journalismin tekemiseen on pyritty vahvistamaan alalla jo usean vuosikymmenen ajan.

Nopeuden ideaalista on journalismissa erotettu ainakin kaksi ulottuvuutta, joista ajankohtaisuuden voi Väliiverrosen (2013, 11) mukaan ajatella liittyvän viime kädessä uutiskriteereihin, koska kyse on siitä, mikä on yleisöille milloinkin kiinnostavaa ja uutisarvoista. Tässä tutkimuksessa on kuitenkin kyse pääasiassa nopeuden toisesta ulottuvuudesta, välittömyydestä, joka kuvajournalismissa tarkoittaa viivettä uutistapahtuman ja siitä kertovan uutiskuvan julkaisemisen välillä. Tavoitellessaan nopeutta kuvajournalismin ammatillaiset pyrkivät saamaan tämän viiveen niin pieneksi kuin mahdollista.

Kuvat ovat jo pitkään toimineet journalismissa silminnäkijätodisteina. Ne kertovat yleisöille, että kuvaaja on ollut paikalla, vaikka mahdollisuudet kuvilla harhaanjohtamiseen ovat olleet tiedossa jo valokuvan keksimisestä lähtien (Zelizer 2007; Burke 2001). Koska kuvajan paikallaolo on välttämätöntä kuvan aikaansaamiseksi, nopeuteen liittyvät haasteet ovat olleet kuvajournalismin kohdalla erityisen keskeisiä. Niiden ratkaiseminen on vaatinut aina kussakin ajassa saatavilla olleen uusimman teknologian nopeaa hyödyntämistä ja kehittämistä.

Jo hyvin varhaisessa vaiheessa kuvavälityksen viiveen haastetta ratkaisemaan perustettiin kansainvälisiä kuvatoimistoja, joiden tehtävänä oli keskittää kuvatuotantoa ja minioida etäisyysistä aiheutuvia kustannuksia (Gürsel 2012, 74). Maailman suurimmat uutistoimistot AP (Associated Press), AFP (Agence France-Presse) ja Reuters on kaikki perustettu 1800-luvun alkupuolella tai keskivaiheilla (Boyd-Barrett 2013, 114). Tosin Reutersin kuvatoimisto perustettiin vasta niinkin myöhään kuin 1980-luvulla, mutta Reuters oli kuitenkin välittänyt kuvia jo 1940-luvulta alkaen yhteistyössä brittiläisen kuvavälitysyhtiön PA:n kanssa (Ilan 2013, 75). Aluksi uutistoimistot loivat infrastruktuurin, joka perustui fyysisiin lennätinkaapeleihin, ja siitä on peräisin nimi *wire service*, eli ”kaapelipalvelu”.

1980-luvun puoliväliin mennessä kuvatoimistoilla, esimerkiksi Suomessa, oli käytössään negatiivilähetimet, joilla filmiltä skannatut kuvat voitiin lähettää modeemin avulla kentältä toimitukseen analogisesti puheliniinja pitkin. Teknologia kehittyi erityisesti urheilutapahtumien tarpeiden vuoksi mutta vielä tuolloin varsinkin värikuvien lähettäminen kesti toistakymmentä minuuttia per kuva, kun jokainen kuvan osaväri piti lähettää erikseen. (Salo 2015, 34.)

Prosessin digitalisoitumisen jälkeen työn tempo ja kuvamäärät ovat kasvaneet valtavasti filmivalokuvan aikaan verrattuna, ja samalla yksittäisen kuvan rahallinen arvo on romahtanut murto-osaan entisestä (Salo 2015, 90). Kännykkäkameroiden ja nopeiden verkko-yhteyksien yleistymisen on saanut aikaan sen, että kuvia ottavat entistä enemmän myös esimerkiksi kirjoittavat toimittajat ja tavalliset ihmiset. Kehitys on johtanut kuvajournalistien ansaintamahdollisuuksien vähenemiseen ja aiempaa epävarmempaan asemaan työ-

markkinoilla. Samoin tämän tutkimuksen kohteena oleva kuvatoimittajien ammattiryhmä on käynyt entistä harvalukuisemmaksi.

Digitalisoituminen on saanut verkkomediat tuottamaan jatkuvaa uutisvirtaa niin, että uutta materiaalia on päivitettävä verkkosivuille taukoamatta. Nopeuden tavoittelu on johtanut siihen, että tapahtumista uutisoidaan jo ennen kuin tilanteet ovat edes alkaneet. Tulevaisuusorientaation on havaittu yleistyneen journalismissa laajemminkin esimerkiksi ennakkoivana uutisointina, jossa yhä useammin spekuloidaan tulevaisuuden tapahtumilla (Väliverronen 2013, 14). Erityisesti niin sanotun notkean modernin aikakauden journalistien on huomattu keskittyvän työssään menneisyyttä enemmän nykyhetkeen ja tulevaan (Koljonen 2013, 84). Kuvien osalta tämä voi tarkoittaa hieman paradoksaalisesti ennakkouutisten kuvittamista arkistomateriaalilla.

Journalismin nopeuden tavoittelua on kritisoitu siitä, että samalla työn laatu ja eettisyys kärsivät (Reich ja Godler 2014; Väliverronen 2013; Phillips 2012; Karlsson 2011; Juntunen 2009; Spence ja Quinn 2008). Esimerkiksi Reich ja Godler (2014) ovat todenneet, että journalistien kiire lisää tuttuihin lähteisiin ja lehdistötiedotteisiin nojautumista sekä vähentää lähteiden diversiteettiä ja tietojen tarkistamista. Näin ollen kiire johtaa uutissisältöjen yhdenmukaistumiseen, joka on seurausta myös uutiskilpailusta, jossa omien uutisagendojen sijaan eri mediatilat uutisoivat samoista aiheista (Phillips 2012, 93–96).

Vaikka uutiskuvatoimistojen toiminta perustuu mahdollisimman nopeaan tiedonvälitykseen, ne ovat kuitenkin tietoisia ja tarkkoja siitä, että tiedonvälityksen luotettavuus ja paikansäilyvyys eivät saisi heikentyä, koska se merkitsisi koko uutistoiminnan ammatillisen pohjan murenemistä. Tasapainoilua nopeuden ja tietojen luotettavuuden välillä tehdään kuitenkin tiedotusvälineissä jatkuvasti. Suomessa tätä keskustelua käytiin toimituksissa paljon muun muassa kouluampumisista uutisoimisen yhteydessä, jolloin tarve nopealle tiedonvälitykselle nähtiin erityisen suureksi mutta kaikkia tietoja ei pystytty varmistamaan (Juntunen 2009, 37).

Uutiskuvajournalismissa yleisöjen luottamusta on pyritty vahvistamaan muun muassa tiukalla itsesääntelyllä ja eettisillä ohjeistuksilla, jotka ovat yleisimmin keskittyneet kuvankäsittelyyn ja kuvamanipulaatioihin (Mäenpää ja Seppänen 2010). Uutistyon eettisellä sääntelyllä on erityisesti pyritty ylläpitämään objektiivisen journalismin ideaalia (Maras 2013; Schudson 2001).

Aineisto ja menetelmä

Tutkimuksen aineisto on kerätty kahdessa uutiskuvatoimistossa: 1) Reuters Picturesissa (RP) ja 2) STT-Lehtikuvassa (LK). Nämä mediatilat edustavat kansainvälisen uutiskuvatoimittamisen kahta porrasta tai ketjun osaa. Reuters on yksi maailman suurimmista uutiskuvatoimistoista, joka tuottaa kuvia kansallisille kuvatoimistoille ja muille media-asiakkaille eri puolilla maailmaa. Suurin osa Reutersin kuvatoimittajista työskenteli aineiston keräämisen aikaan niin sanotussa globaalissa toimistossa (*global office*) joko Singaporessa tai Puolassa ja kuvatoimiston päällikkö (*Global pictures editor*) istui yhtiön pääkonttorissa Lontoossa. Tämän tutkimuksen kansainvälinen materiaali on kerätty Reutersin toimipisteissä Puolassa ja Lontoossa.

Suomalainen Lehtikuva puolestaan on yksi Reutersin asiakkaista. Lehtikuva on Suomen suurin uutiskuvatoimisto, joka tekee yhteistyötä lähes kaikkien suomalaisten uutismedia-

organisaatioiden kanssa. Lehtikuva tuottaa uutiskuvia Suomesta pääasiassa suomalaisille mediaorganisaatioille mutta merkittävistä uutistapahtumista myös kansainvälisille markkinoille. Lisäksi Lehtikuva välittää ja seuloa somalaisille media-asiakkailleen ulkomaisten kuvatoimistojen materiaalia.

Vaikka valitut kuvatoimistot ovatkin keskenään hyvin erilaisia, tutkimusasetelmassa oletetaan, että eri kuvatoimistoissa jaetaan vastaavia näkemisen käytäntöjä. Näin ollen harjaantunut näkeminen ei olisi pelkästään yhteen paikkaan sidottua vaan laajemmin osa ammatillista toimintaa. Tästä syystä olen päättänyt käsittelemään kerättyä aineistoa yhtenä kokonaisuutena mainiten kuitenkin kyseisen kuvatoimiston lyhenteen (RP, LK) suorien lainausten ja tapausesimerkkien kohdalla.

Tutkimuksen aineisto koostuu vuosina 2017 ja 2018 kummassakin kuvatoimistossa tehdyistä yhteensä 23 kuvajournalismin ammattilaisen haastattelusta ja Lehtikuvassa toteutetun havainnointijakson kenttämuistiinpanoista. Reutersilla pääsin tekemään vain haastatteluja, joten olen peilannut niistä saatua informaatiota Lehtikuvassa tekemiini havaintoihin ja haastatteluihin. Vietin yhteensä 58 tuntia Lehtikuvassa (7 peräkkäistä työpäivää keväällä 2017). Havainnointijaksolla keskityin erityisesti seuraamaan yksittäisten kuvatoimittajien työskentelyä, mutta osallistuin myös toimituksen palavereihin ja suunnittelukokouksiin. Olin kenttätöiden aikana osallistuvan havainnoijan roolissa, mikä tarkoitti, että saatoin kysyä kysymyksiä ja keskustella ammattilaisten kanssa havainnoinnin aikana silloin, kun heillä oli siihen aikaa (Green 2003, 135–136). Tyypillisesti pyysin ammattilaisia kertomaan, mitä he ovat parhaillaan tekemässä tai perustelevaan tekemäänsä kuvavalintaa.

Haastattelut tehtiin Lehtikuvassa heti kenttäjakson aikana tai sen jälkeen. Reutersin Lontoon toimistossa tein haastatteluja keväällä 2018 ja Puolan Gdynian toimistossa syksyllä 2018. Reutersilla haastateltavina olivat kuvapäällikkö (*Global pictures editor*), kaksi väliportaan esimiestä ja 10 kuvatoimittajaa. Lehtikuvassa haastattelin kuvapäällikköä, varaesimiestä, viittä kuvatoimittajaa ja kolmea valokuvaajaa. Päälliköistä ja kuvatoimittajista moni oli aikaisemmin toiminut valokuvaajana, joten heillä oli nykyisen työnkuvansa lisäksi käsitystä myös kuvaajan työstä. Kaikista haastateltavista 15 oli miehiä ja 8 naisia. Heidän työkokemuksensa vaihteli alle viidestä vuodesta yli 30 vuoteen. Reutersin haastateltavat edustivat useita eri kansallisuuksia pääasiassa Euroopasta, kun taas Lehtikuvan haastateltavat olivat kaikki taustaltaan oletettavasti suomalaisia. Kukin haastattelu kesti keskimäärin 60 minuuttia.

Haastatteluaineisto on litteroitu ja koodattu Atlas.ti-ohjelman avulla temaattisiksi kokonaisuuksiksi. Haastatelluille annetun numeroinnin edessä on organisaatiota kuvaava kirjaintunniste (LK1, RP2). Haastattelut olivat luonteeltaan etnografisia, jolloin haastateltavilla oli mahdollisuus puhua laveasti työstään. Näin pyrittiin saamaan mahdollisimman laaja ja monipuolinen kuva tutkimuskohteesta, joka yhdessä havainnointiaineiston kanssa muodostaa niin sanotun tiheän kuvauksen (ks. Rastas 2010).

Tässä artikkelissa keskityn aineiston kohtiin, joissa tutkimukseen osallistujat puhuvat kuvavalinnoista tai nopeudesta uutistyössä. Analyysivaiheessa jatkoin teemoittelua ottamalla mukaan aikaisemmassa tutkimuksessa löydettyjä, eri ammattiryhmien harjaantuneen näkemisen piirteitä, ja peilasin niitä omaan aineistooni. (esim. Grasseni 2004; Roepstorff 2009; Styhre 2010). Analyysin tuloksena löytyi kuvajournalistisen työn alueita, joissa kuvajournalismin ammattilaisten näkeminen harjaantuu suhteessa uutistyön nopeuden

ideaaliin: 1) ennakointi uutismaailmaa seuraamalla, 2) ennakointi ja keskittynyt katsominen kuvaustilanteissa, 3) teknologia näkemisen harjaannuttajana ja 4) oppiminen sosiaalisessa vuorovaikutuksessa.

Tulokset

Ennakointi uutismaailmaa seuraamalla

Uutiskuvatoimittajan ja -kuvaajan työssä kyky olennaisten asioiden erottamiseen perustuu suurelta osin jatkuvaan uutisten seuraamiseen, mikä mahdollistaa ennakoinnin työssä. Vaikka uutistyyöhön liittyykin aina äkillisiä ja yllättäviä uutistapahtumia, on valtaosa uutisista päiviä, viikkoja tai jopa vuosia etukäteen tiedossa. Näiden tietojen varaan rakennetaan uutiskuvatoimiston päivittäinen työsuunnitelma, joka on samalla asiakkaille tehty lupaus katettavista aiheista. Kuvaukset ja kuvavalinnat pyritään toteuttamaan lupauksen mukaan, mutta äkilliset uutistilanteet voivat laittaa kaikki suunnitelmat uusiksi.

Monet tutkimukseeni osallistuneet kuvatoimittajat kertoivat, että uutisten seuraaminen ja kiinnostus uutisiin on heidän työssään kenties jopa keskeisin tarvittava ominaisuus. Se tarkoittaa jatkuvaa uutismaailmassa elämistä, niin että eri uutiskanavia ja sosiaalista mediaa seurataan aamulla ennen työvuoron alkua, työpäivän aikana ja myös vapaa-ajalla. Tieto päivän tärkeimmistä uutisista ja niiden kehittymisestä auttaa ammattilaisia kiinnittämään huomion tärkeisiin kuviin ja jättämään muut kuvat huomiotta. Uutisten jatkuva seuranta on tärkeää kuvatoimistotyössä, jotta ammattilaiset tietävät ja pystyvät ennakoimaan, mikä aihe on milloinkin nousemassa uutiseksi.

Uutiskuvatoimistoissa kilpaillaan muiden kuvatoimistojen, uutisorganisaatioiden ja joskus myös sosiaalisen median kanssa siitä, kuka onnistuu välittämään tärkeästä uutistapahtumasta ensimmäisen kuvan. Kuvatoimistojen tapauksessa kuvan välittäminen ensimmäisenä tarkoittaa yleensä, että useimmat uutismediat julkaisevat juuri sen kuvan. Tämä puolestaan kasvattaa kuvatoimiston mainetta nopeana tiedonvälittäjänä. Lopulta nopeuden oletetaan tuottavan rahallisia voittoja, mikä on kaupallisen uutistoiminnan edellytys (Väliveronen 2013, 11–12). Yksi Reutersin kuvatoimittaja muisteli presidenttien Donald Trumpin ja Vladimir Putinin tapaamista Helsingissä vuonna 2018 mediatapahtumana, jonka uutisointi oli suunniteltu tarkkaan etukäteen, ja johon liittyi maailmanlaajuisia mielenkiintoa ja sen johdosta kova uutiskilpailu.

Se ensimmäinen kättelykuva oli kaikkein tärkein. Se välitettiin asiakkaille ehkä kahdeksan, yhdeksän sekuntia sen jälkeen, kun kuvaaja oli painanut kameran laukaisinta. Meitä oli kolme ihmistä (kuvatoimittajaa) odottamassa sitä kuvaa. Yksi teki rajauksen, toinen laittoi kuvatekstin ja kolmas painoi Lähetä-nappia, joten me olimme hyvin nopeita [...] me olimme ehkä kaksi minuuttia muita kuvatoimistoja nopeampia sen kuvan kanssa. [...] Tarkistimme ehkä kymmenen tärkeintä uutismediaa, ja niillä kaikilla oli meidän kuvamme. (RP20)

Sitaatista voi päätellä, että näin nopean uutisoinnin kohdalla erityisen tietoiselle harkinnalle ei ole aikaa siinä vaiheessa, kun kuvatoimittajat vastaanottavat kuvan toimituksessa.

Vaikka kuva on ollut tarkkaan etukäteen suunniteltu ja siinä mielessä harkittu, median edustajilla ei tämänkaltaisissa tilanteissa ole niin paljon vaikutusmahdollisuuksia kuin muunlaisissa kuvaustilanteissa. Esimerkiksi kuvauspaikka on todennäköisesti ollut tapahtuman järjestäjien tarkkaan määrittelemä. Sitaatissa mainitussa tapauksessa ratkaisuihin kuuluivat kuvaajan tekemä sommitelma ja kameratekniset valinnat sekä kuvatoimittajien tekemä kuvankäsittely, ja näiden oli tultava niin sanotusti selkäytimestä. Useat haastateltavat käyttivätkin tällaisia intuitioon viittaavia ilmaisuja, kun he perustelivat kuviin liittyvää päätöksentekoaan: ”joku tunnejuttu siinä on” (LK2), ”siihen vaan silmä tottuu” (LK4), ”en osaa selittää valintojani, mutta tiedän työtä tehdessäni, että tuo, tuo ja ei tuota” (RP24). Nopea toiminta on mahdollista, kun ammattilaisilla on käytössään tietotaito, joka heille on karttunut vuosien aikana työtä tehdessään. Vastaavia intuitioon perustuvia journalistisen työn käytäntöjä on hahmotettu myös aikaisemmassa tutkimuksessa (Schultz 2007).

Lisäksi kuvatoimittajan sitaatista välittyy ylpeys siitä, että he olivat onnistuneet voittamaan muut kuvatoimistot nopeudessa tärkeän uutistapahtuman kohdalla. Ylpeyden tunne kertoo uutiskuvatoimittajien sisäistämästä nopeuden tavoittelun ideaalista, vaikka haastateltavat toivatkin esiin myös kritiikkiä nopeuskilpailun mielekkyydestä. Aikaisemmassa tutkimuksessa on tuotu esiin, että uutisvoittojen tavoittelu on keskeinen osa journalistien ammatti-identiteettiä ja itseymmärrystä, sillä sen kautta yksittäiset journalistit ja uutisorganisaatiot arvioivat omaa suoriutumistaan suhteessa muihin (Väliverronen 2013; Juntunen 2009). Ammatissa harjaantunut näkeminen kytkeytyy niin ikään vahvasti ammatti-identiteettiin. Esimerkiksi Grasseni (2004, 42) havaitsi tutkimuksessaan, että karjankasvattajien kyky tunnistaa omat lehmänsä muiden joukosta nopealla silmäyksellä oli erittäin arvostettu ominaisuus kyseisessä yhteisössä.

Kuvatoimittajan kohdalla kyse on kyvystä nähdä, mikä on kullakin hetkellä uutisarvoinen ja kiinnostava kuva. Nopeutta tarvitaan kuvatoimittajan työssä myös siksi, että kuvamäärät ovat halvan, digitaalisen kuvatuotannon myötä nousseet valtaviksi. Esimerkiksi jopa tuhansien kuvien kuvatulvasta selviytyäkseen kuvatoimittajan on pystyttävä valitsemaan sellainen kuva, joka on tiedonvälityksen kannalta tärkeä ja viime kädessä sellainen, josta asiakkaat ja yleisöt ovat valmiita maksamaan.

Lehtikuvan kuvatoimittajat hankkivat kotimaisia lehtikuvia erityisesti Suomen Tietotaimiston (STT) uutisiin, minkä vuoksi he seuraavat tarkasti STT:n uutislistausta. Lisäksi he välittävät media-asiakkailleen ulkomaisten kuvatoimistojen kuvia, joista he kertoivat katsovansa ensin kuvan aiheen ja sen perusteella joko hylkäävänsä kaikki samasta aiheesta olevat kuvat tai etenevänsä tarkastelemaan kuvasarjaa tarkemmin. Suomessa moni ulkomaisista kuvatoimistoista tuleva aihe voidaan ohittaa hyvinkin nopeasti.

[...] joskus on ollu 6000 kuvaa, että sä käyt niitä läpi sillee (naputtaa pöytää). Monesti niissä sit on se, että 5000 on suoralta kädeltä sellasia, et ei välttämättä. Esimerkiks jotain yliopistokoripalloilua ja NASCAR-kilpa-autoilua Amerikasta, baseballia, amerikkalaista jalkapalloa, mikä ei täällä kiinnosta oikeestaan millään tavalla. Ne voi hypätä vaan suoraan yli [...] riittää että tunnistaa lajin. (LK4)

Tällaisen nopean arvion tekeminen on kuvatoimittajan työssä välttämätöntä, jotta hän ehtii tehdä kaikki tarvittavat tehtävät työvuoronsa aikana. Uutiskuvatoimittajan työssä tar-

vitaan siten melko yksityiskohtaista tietoa esimerkiksi politiikan, talouden, urheilun ja kulttuurin tyypillisistä uutisaiheista ja keskeisistä henkilöistä. Käsitys kiinnostavista ja tärkeistä uutisaiheista edellyttää kuvatoimittajalta pitkää kokemusta, jonka aikana hän on eri välineiden uutisointia seuraamalla ja kollegoiden kanssa keskustelemalla oppinut, mitä ja millaisia kuvia julkaistaan.

Ammatillisen näkemisen harjaantumista tapahtuu esimerkiksi osana uutis seurantaa, jossa kuvaaja tai kuvatoimittaja tarkistaa jälkikäteen, mitä heidän välittämäänsä kuvia kuvatoimiston media-asiakkaat ovat ladanneet ja mitkä kuvat on julkaistu eri välineissä. Eräs kuvaaja kertoi, että ”seuraan isoissa uutisissa, että miten omat kuvat menee läpi mediassa” (LK7). Tällöin hän voi myös saada selville, kuka on voittanut nopeuskilpailun eli ovatko asiakkaat julkaisseet oman vai kilpailevan kuvatoimiston tarjoaman kuvan (vrt. Gürsel 2012, 72). Julkaistujen kuvien seurantaan on haastateltujen ammattilaisten mukaan vaihtelevasti aikaa, ja sitä tehdään erityisesti suurten uutistapahtumien yhteydessä, kuten edellä mainitun presidenttien tapaamisen jälkeen. Näin kuvatoimistoammattilaiset kartuttavat kokemusta myös muun muassa siitä, missä menee asiakkaiden raja esimerkiksi raakojen tai väki-valtaisten kuvien kohdalla.

[...] kun me ei tehdä sitä julkasupäätöstä, niin miksei me voitais niitä (raakojakin) kuvia laittaa. Mut sit siitä on osaksi tullu sellanen kehä, et kun me tiedetään, ettei asiakkaatkaan niitä kuvia julkase juuri sen takia, et joku lapsi ei nää sitä perheen aamiaispöydässä tyyliin, että niin niin sen takia (kuvaa ei välitetä). (LK6)

Sitaatista ilmenee, että ammattilaisten opittua minkälaisia kuvia heidän asiakkaansa julkaisevat, voi tieto vaikuttaa lopulta myös siihen, millaisia kuvia kuvatoimisto tarjoaa ja mitkä kuvat jäävät ulkopuolelle. Näin ollen paikalliset media-asiakkaat ja viime kädessä niiden yleisöt määrittävät pitkälti kuvatoimistojen tarjontaa (Ilan 2019, 90; Mäenpää 2022, 2245). Kuvajournalismin ammattilaisten näkemisen harjaantumisen kannalta on keskeistä, että julkaistujen kuvien seuranta kartuttaa samalla ammattilaisten ”pään sisäistä kuvapankkia”, jonka avulla he oppivat muodostamaan hyvän ja toivottavan kuvan kriteereitä. Käsitukset hyvistä kuvista sisäistyvät ajan kuluessa tiedoksi, jonka avulla on mahdollista ennakoida tulevaa ja tehdä ammatilliseen intuitioon perustuvia, nopeita päätöksiä ilman perusteellista harkintaa jokaisen kuvan kohdalla (vrt. Raami 2015, 62–63).

Ennakointi ja keskittynyt katsominen kuvaustilanteissa

Samoin kuin kuvatoimittajien myös uutiskuvatoimistokuvaajien työssä on tärkeää ennakoida uutistilanteita. Keskeistä on myös kuvaustilanteissa tapahtuva oppiminen ja keskittynyt katsominen. Uutiskuvatoimistossa työskentelevien valokuvaajien päivät on usein aikataulutettu niin tiukasti, että tilanteiden pitempiaikaiseen tarkkailuun ei juuri ole aikaa. Kuvaajan on tiedettävä mahdollisimman tarkasti etukäteen, mitä kuvauskeikalta lähdetään hakemaan. Vaikka kuvaaja saa myös toimituksesta tietoa ja toiveita kuvauksesta, hänen kannattaa olla myös itse perillä uutisaiheista ja tuntea julkisuudessa olevia ihmisiä ulkonäöltä. Esimerkiksi kansanedustajien tunnistaminen ulkonäöltä nopeuttaa eduskunnassa työskentelevän kuvaajan työtä paljon.

Vois sanoa, että kyllä mä 70 prosenttia niistä tunnen. Mä osaan yhdistää nimen ja naaman. Ja tietysti kun on ollu tässä niin kauan ja käy tuolla niin useesti. (LK8)

Kuvaajan sitaatissa korostuu kokemus ja oppiminen. Lehtikuvan kuvaajat saattavat käydä viikoittain eduskunnassa kuvaamassa, joten moni kansanedustaja tulee tutuksi ilman tietoista opettelua. Lisäksi eduskunnasta on saatavilla istuntosalikarttoja, joissa näkyy kunkin edustajan istumapaikka ja puolue. Kasvojen tunnistaminen on siis yksi kuvaajien ja kuva-toimittajien ammattitaidon osa-alue, jota on mahdollista opetella paitsi käytännössä työtä tekemällä myös erilaisten yhteystietosivujen ja kasvokuvagallerioiden avulla. Esimerkiksi uutiskuvatoimittajalle nimet ja kasvot tulevat tutuiksi jokapäiväisessä työssä, jossa käydään läpi satoja tai tuhansia kuvia. Eräs Reutersin kuvatoimittaja kuvasi oppimistaan seuraavasti:

Pystyn nykyään helposti tunnistamaan monien eri maiden poliitikkoja ja heidän nimiään, vaikka en tiennyt niitä ennen kuin tulin töihin tänne. Se johtuu siitä, että olen editoinut niin paljon kuvia. [...] Sanoisin, että se johtuu siitä kokemuksesta, jota olen kartuttanut täällä. (RP23)

Sitaatista ilmenee, miten päivittäin toistuva kuvien katsominen ja kuviin liitettävän metatiedon, kuten henkilöiden nimien yhdistäminen kasvoihin, kartuttaa kuvatoimittajalle tärkeää tietopääomaa. Henkilöiden tunnistaminen palvelee lopulta uutistytön tekemistä mahdollisimman nopeasti ja luotettavasti.

Kasvojen tunnistamisesta on hyötyä kuvatoimistokuvaajan työssä myös siksi, että kuva-toimistot haluavat arkistoihinsa jatkuvasti tuoreita kuvia esimerkiksi talouden, politiikan, kulttuurin ja urheilun vaikuttajista. Kuvaajalle on siten eduksi, jos hän onnistuu huomaamaan ja kuvaamaan muiden kuvaustehtäviensä yhteydessä arkistoitavia henkilökuvia tai kuvituskuvamateriaalia erilaisiin yhteyksiin. Kun kuvaaja tiedostaa nämä tarpeet, hän oppii painamaan henkilöitä mieleensä ja huomaamaan kuvauskeikoilla varsinaisen uutisen lisäksi muutakin kuvattavaa.

Toisinaan on myös kuvaustilanteita, joissa ei ole täysin selvää, millaista kuvaa haetaan, ja silloin kuvaajan ammattitaitoon kuuluu uutisen näkeminen paikan päällä.

Nopeus on niinku ja sellanen tilanteen hahmottaminen, että mitä on tapahtumassa, kun sä oot jossain paikan päällä. Sellanen tilanteitten lukeminen ja ennakoiminen. Et ei voi unohtua miettimään, et mitä täs tapahtu vaan pitää pystyä niinku seuraamaan tilannetta ja kuvaamaan ja samalla myös editoimaan materiaalia samalla, kun kuvaat. (LK7)

Sitaatissa kuvattu monen asian yhtäaikainen tekeminen ja vaatimus nopeudesta ovat tyypillisiä uutistoimistokuvaajan työssä. Työ vaatii tilanteen tarkkaa seuraamista eli keskittynyttä katsomista, joka tapahtuu tiukan aikataulun puitteissa. Kuvaajat lähettävät ensimmäisiä kuvia useimmilta kuvauskeikoilta suoraan kamerasta toimitukseen, mikä edellyttää tasapainoilua tilanteen seuraamisen, kuvaamisen, kuvien valikoimisen ja lähettämisen välillä. Maksimaaliseen nopeuteen pyrkiminen ja kuvien välitön lähettäminen voi myös häiritä tilanteen seuraamista paikan päällä, mutta kokemuksen tuoman rutiinin avulla kuvaaja oppii, mihin hänen kannattaa milloinkin keskittyä.

Tilanteen hahmottaminen voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että kuvaaja näkee tilanteessa uutisen kannalta relevantteja asioita. Tämä edellyttää aikaisemman uutisseurannan lisäksi, että kuvaaja on ottanut ennen paikalle menemistä selvää, minkälaisesta uutistilanteesta on kyse. Psykologian termein tilanne antaa kuvaajalle vihjeen, jonka avulla hän aikaisempaan kokemukseensa perustuen intuitiivisesti tunnistaa merkityksellisen asian eli tässä tapauksessa uutisarvoisen kuvanottohetken (vrt. Myers 2002, 56).

Tilanteen hahmottaminen voi tarkoittaa lisäksi, että osaa sommitella kuvan, johon tiivistyy jotain uutisen kannalta oleellista. Tätä taitoa on valokuvauksen historiassa pidetty jopa myyttisenä kuvaajan kykynä vangita ratkaiseva hetki, mutta myyttiä on myöhemmin purettu muun muassa osoittamalla, miten taitavimmankin kuvaajan työ vaatii toimivaa infrastruktuuria ja lisäksi monen muun ammattilaisen työpanosta (Bair 2016). Kuvaajille on tarjolla myös käytännöllistä oppia erilaisissa työpajoissa, valokuvafestivaaleilla ja vastaavissa tapahtumissa, jossa kokeneemmat kuvajournalistit opettavat tulokkaille kädestä pitäen ammatillista näkemistä (Gürsel 2017, 43–47).

Mystiikkaa voi vähentää myös ymmärrys siitä, että tilanteen lukeminen ja ennakoiminen vaativat kokemukseen perustuvaa tietoa. Tämä liittyy esimerkiksi siihen, miten tilanteet ovat kehittyneet aikaisemmissa vastaavissa tapauksissa. Yksi haastatteleman kuvatoimittaja ja entinen kuvaaja kertoi kaksi esimerkkiä kokemukseen perustuvasta ennakoinnista, jonka perusteella hän pystyy arvaamaan, millaisia kuvia seuraavaksi on todennäköisesti saatavilla. Ensimmäinen esimerkki liittyy valtioiden päämiesten tapaamisiin:

[...] kun on ollut niissä tilanteissa, niin sen tietää, mitä kuvia voi vielä olettaa saavansa, ja se taas vaikuttaa siihen, että okei laitetaan tämä kuva nyt eteenpäin, koska sanotaan vaikka, että varmasti ne tulevat vielä kätteleeseen. Samoin erilaisissa yhteenotoissa tai selkkauksissa tilanne menee yleensä niin, että alku on hidasta, sitten alkaa kiehua ja tulee vihellyksiä ja kaaosta ja sitten tilanne hiipuu hitaasti. Joskus myös jälkipuinnista voi saada vahvan kuvan.
(RP21)

Edellä esitetyssä lainauksessa näkyy ammattilaisen kokemus siitä, että hän on ollut itse kuvaamassa tai kuvatoimittajana vastaanottamassa vastaanantolaisia kuvia aikaisemmin. Kokemuksensa perusteella hän on pystynyt rakentamaan mielessään tietyn kaaren siitä, miten asiat vastaavissa tilanteissa yleensä kehittyvät. Koska monet aiheet toistuvat uutistyössä samankaltaisina niissä tapahtuu myös oppimista, joka nopeuttaa päätöksentekoa vastaavissa tilanteissa.

Ajan salliessa kuvaajat saattavat myös visualisoida kuvaustilanteita etukäteen mielessään ja miettiä, millaisia kuvauspaikkoja, esineitä, asioita tai ihmisiä paikan päältä saataisi löytyä (vrt. Raami 2015, 75–78). Esimerkiksi usein samankaltaisina toistuvat poliitikkojen kättelyperformanssit voivat olla kuvaajalle haastavia, sillä niistä on vaikea saada tuoreenoloisia kuvia.

[...] on hyvin lyhyitä pätkiä, missä me nähään ne päättäjät. Niin semmosilla mikroilmeillä ja eleillä, mitä ne käyttää, on suuria merkityksiä. Niissä pitäis aina malttaa keskittyä siihen kuvaamiseen. (LK7)

Sitaatissa kuvaaja kertoo keskittyvänsä poliitikkojen valtiovierailuja kuvatessaan henkilöiden kasvoniilmeisiin ja pieniin yksityiskohtiin. Niitä voi olla mahdollista vangita kuvaan lyhyen tilaisuuden aikana ja ehkä saada aikaan kiinnostava kuva, jollaista ei ole kilpailijoilla. Mikroilmeiden kuvaaminen on helpottunut nykyisten ammattilaiskameroiden avulla, joissa on mahdollisuus useamman kuvan sarjalaukaisuun. Näin kokemus ja tieto tämänkaltaisista kuvaustilanteista ohjaavat kuvaajan tarkkaavaisuutta ilmeisiin ja eleisiin, jotka toisenlaisissa kuvaustilanteissa olisivat toissijaisia.

Lisäksi kuvaaja mainitsee sitaatissa, että kuvaamiseen on maltettava keskittyä. Esimerkiksi kasvoniilmeiden kuvaaminen vaatii herpaantumaton, keskittyntä katsomista. Tämä ei ole mahdollista, jos kuvaaja esimerkiksi valikoi ja lähettää kuvia samaan aikaan. Kokemuksensa ja oppimisensa kautta kuvaaja osaa kussakin tilanteessa arvioida, milloin tilanne vaatii erityistä, keskittyntä katsomista.

Teknologia näkemisen harjaannuttajana

Uutistyössä hyödynnettävät teknologiset ratkaisut on useimmiten kehitetty ja otettu käyttöön, koska ne palvelevat mahdollisimman nopeaa tiedonvälitystä. Samaan aikaan teknologia myös mahdollistaa, rajoittaa ja ohjaa kuvajournalismin ammattilaisten näkemistä.

Esimerkiksi edellä mainittu kuvien lähettäminen suoraan kamerasta toimitukseen on ollut mahdollista kannettavan verkkoyhteyden avulla Reutersilla ja Lehtikuvassa jo reilusti yli kymmenen vuoden ajan (Reutersista myös Ilan 2019, 85–87). Digitaalisilla kameroilla kuvatessaan kuvaajat ovat oppineet arvioimaan ja valikoimaan kuvia heti kuvanoton jälkeen kameran näytöltä. Usein kuvaaja tietää jo kuvatessaan, tuleeko otoksesta asiasisällön ja sommittelun kannalta hyvä. Ensimmäiset pari onnistunutta kuvaa lähetetään usein suoraan toimitukseen heti kuvanoton jälkeen. Lisäksi kuvaaja merkitsee mielestään onnistuneimmat kuvat kamerassa saman tien myöhempää käsittelyä varten. Yksi kuvaaja kertoi, miten tämä nopeuttaa työtä, vaikka kuvamäärät ovat digitaalisena aikana kasvaneet.

Jos mul on 500 kuvaa ja mä tiedän, et siel on viis hyvää ja mä oon merkannu ne, niin mä saan ne heti käsittelyyn siihen läppärille, mikä nopeuttaa tietysti sitä ihan hirveesti. Et ensin ei pidä oottaa kaikkia 500 kuvaa ja lähteä ettimään niitä sieltä. (LK7)

Kuvaajan sitaatissa selostama teknologia mahdollistaa ja ohjaa kuvien esivalintaan sekä kuvan yksityiskohtiin keskittymiseen jo kuvaustilanteessa. Esivalinnassa ja ensimmäisten kuvien lähetyksessä kuvaajalla ei ole yleensä käytettävissään isoa näyttöä. Koska kameroiden näytöt ovat pieniä, teknisiä seikkoja, kuten kuvan terävyyttä arvioidessaan kuvaaja voi joutua suurentamaan sitä näytöllä. Pieni näyttö ja kiire vaikuttavat siihen, että kuvaajat kiinnittävät esivalinnassa huomiota vain muutamisiin yksityiskohtiin: ”Et on ilmeikäs ja silmät auki ja tietysti teknisesti hyvä” (LK8).

Kun kuvat saapuvat kuvatoimittajan näytölle, kuvatoimistotyössä on kaksi mahdollista työrutiinia. Hitaammassa rutiinissa kuvaaja ehtii itse valikoida kuvat, tehdä tarvittavat käsittelyt ja lisätä kuvatekstit. Sen sijaan nopeassa tilanteessa kuvaaja lähettää kuvat suoraan kamerasta käsittelemättöminä toimitukseen, jolloin kuvatoimittaja tekee tarvittavat kuvankäsittelyt, liittää kuviin metatiedot ja usein myös välittää ne heti asiakkaille.

Kuvatoimittajan työssä yksi nopeutta lisäävä teknologinen ratkaisu on kuvien metatietojen kirjoittaminen etukäteen tiedossa olevista uutistapahtumista. Uutiskuvatoimittajat esittekstittävät kuvat mahdollisimman pitkälle valmiiksi jo ennen kuin niitä on otettu. Tällöin muun muassa nimien kirjoitusasut ja tittelit voidaan tarkistaa hyvissä ajoin. Molemmilla tutkituista kuvatoimistoista oli käytössä esitkestitysohjelma, joka alun jälkeen täydentää julkisuuden henkilöiden ja esimerkiksi urheilijoiden nimitiedot automaattisesti. Tekstityksiä tekemällä kuvatoimittajat oppivat samalla tunnistamaan henkilöitä ja yhdistämään oikeat nimet kasvoihin.

Huomasin kuvatoimittajien työtä havainnoidessani, että myös kuva-arkisto ja sen mahdollistamat toiminnot voivat toimia henkilöiden tunnistamisen ja oppimisen apuna. Eräs Lehtikuvan kuvatoimittaja oli käsittelemässä kuvia diplomaattipäivälliseltä, ja parissa kuvassa oli henkilöitä, joita hän ei tunnistanut. Hän etsi arkistosta edellisvuoden vastaavan tilaisuuden ja löysi sieltä Venäjän suurlähettilään puolisoineen. Kuvia vertaamalla kävi ilmi, että uusissa kuvissa oli samat henkilöt. Kuvatoimittaja osasi etsiä kuvaa Venäjän suurlähettilästä, koska hänellä oli etukäteen tiedossa, että kyseinen suurlähettiläs olisi tulossa päivälliselle. Arkistokuvan tiedoista hän sai suoraan henkilöiden nimet ja kuvien hakusanat uusiin kuviin, mikä oli tässä tapauksessa todennäköisesti nopein tapa saada kuva välitettyä eteenpäin. Samalla kuvatoimittaja todennäköisesti oppi tunnistamaan suurlähettilään niin, että muistaa jatkossa tämän nimen.

Lisäksi uutiskuvatoimittajan työhön kuuluu kuvankäsittely, joka on digitaaliseen valokuvaukseen oleellisesti kuuluva osa. Kaikki julkaistavat kuvat käsitellään jollain tavalla ennen julkaisua, vaikka uutistyössä käsittely onkin hyvin tarkkaan säädeltyä (Carlson 2009; Mäenpää ja Seppänen 2010). Jokaiselle kuvalle tehdään uutistyössäkin peruskäsittelyt, eli yleensä ainakin kuvan valotus ja sävyt säädetään kohdalleen ja kuva rajataan. Oikean eli yleensä mahdollisimman hyvin ihmissilmän havaintoa vastaavan valotuksen tai sävyn löytäminen on silmän ja käden yhteistoimintaa, jota ammattilaisten on havaintojeni mukaan vaikea sanallistaa. Monilla kuvaajilla ja kuvatoimittajilla muodostuu kuvankäsittelyyn ajan kuluessa oma tyyli, koska esimerkiksi sävyjen ja valotuksen kohdalla on lopulta kyse mieltymyksistä ja henkilökohtaisista valinnoista.

[...] on vähän hetteiköistä tai semmosta suota, että mikä on nyt oikea valo, ja miten ihminen näki sen tilanteen. Sehän on subjektiivinen näkemys aina. Ei kamerasta tule mitään objektivista ulos. [...] Toiset kuvaajat käsittelee kuvat niin, et ne on kylmempää ja toiset kuvaajat sit taas tykkää lämpimistä värisävyistä. (LK7)

Sitaatissa kuvattu hienosäätö opitaan kuvia katsomalla ja kuvankäsittelyohjelmaa päivittäin käyttämällä. Kuvankäsittelyssä on kyse Schönin (1983, 49–50) kuvailemasta työn tekemiseen sisältyvästä tietotaidosta. Opittu ja jokseenkin automatisoitunut ote on ammattilaisille tärkeää, koska se nopeuttaa työtä oleellisesti. Kuvatoimistotyössä yhden kuvan käsittelyyn käytetään tavallisesti aikaa enimmillään muutamia minuutteja.

Oppiminen sosiaalisessa vuorovaikutuksessa

Kuvajournalismin ammattilaisten näkeminen harjaantuu niin ikään tilanteissa, joissa he saavat tietoa kollegoiden tavasta tehdä työtään. Kuvatoimittajan työ sisältää lopulta melko paljon vuorovaikutusta ja kollegiaalista oppimista, vaikka päällisin puolin näyttäisi, että kuvatoimittajat työskentelevät kukin itsenäisesti omilla ruuduillaan. Esimerkiksi kuvankäsittely on alue, jossa varsinkin uudet tulokkaat oppivat kokeneemmilta työtovereiltaan. Eräs Reutersin kuvatoimittaja kertoi oppineensa kokeneemmilta kollegoiltaan muun muassa rajaamisesta.

Kun aloitin tässä työssä, minulla ei ollut hajuakaan, millä periaatteilla rajataan. Opin sitä kokeneilta kuvatoimittajilta ja keskusteluissa kuvaajien kanssa. [...] Opin, että Reutersilla kuvat rajataan tiukemmin kuin mitä olin itse ajatellut. Saatoin alussa ottaa vähän vaan reunoja pois, mutta sitten näin, että voin rajata vaikka yhteen kahdeksasosaan kuvasta, jos näen siellä jotain, mitä haluan nostaa esiin. (RP20)

Sitaatin mukaan kuvatoimittajan työssä vaikuttaa tietynlainen mestari–kisälli-oppimisen periaate, jollaisen Grasseni (2004) havaitsi keskeiseksi karjankasvattajien näkemisen harjaannuttamisessa. Samoin kuin julkaistuja kuvia katsomalla myös ammattilaisten keskinäisen vuorovaikutuksen ja vertaisoppimisen avulla rakennetaan ammattikunnan yhteistä, jaettua tapaa nähdä. Tästä esimerkkinä kyseinen haastateltava kertoi hetkeä myöhemmin, että tiukoista rajauksista puhutaan joskus erityisenä ”Reutersin tyylinä”.

Päivittäisessä työssä nämä toiminnot automatisoituvat niin, että nopeassa uutistilanteessa ammattilainen voi kokemuksellisen tietonsa pohjalta tehdä ratkaisuja jopa muutamissa sekunneissa. Yksi haastattelemani kuvatoimittaja tiivisti työuran aikaisen oppimisensa näin:

Kuvan valitsemiseen nappia painamalla menee sekunti, mutta se tieto, mitä päätöksen tekemiseen tarvitaan, on karttunut noin 15-vuotisen uran aikana. Se on sisältänyt 15 vuotta ajattelua ja keskustelua kuvista. (RP16)

Sitaatista voi tulkita, että kuvatoimittaja on oivaltanut kokemusoppimisen merkityksen omassa työssään. Kuvatoimittajan työuran aikana kertynyt kokemus vaikuttaa hänen kykyynsä nähdä, minkä lisäksi hän mainitsee erikseen kuvista käydyt keskustelut. Kyse on ammatillisesta intuitiosta (Raami 2015) ja opittuun kokemukseen perustuvasta sisäisteyttä tiedosta (Grasseni 2004; Schön 1983), joiden johdosta jokaista kuvavalintaa ei tarvitse tietoisella tasolla punnita. Alitajuinen prosessointi nopeuttaa työtä huomattavasti (Raami 2015, 42), jolloin kuvatoimittajalta vapautuu resursseja muihin tehtäviin. Tällaisen osaamisen sanoittaminen ja reflektointi ovat kuvajournalismin ammattilaisilla havaintojeni mukaan melko harvinaisia, mutta ne tulevat esiin esimerkiksi uusien työntekijöiden perehdyttämistilanteissa: ”kun selittää uudelle työntekijälle omia valintojaan, niin silloin paljastuu kaikki se ammattitaito, mitä itsellä on” (RP16).

Havaintojeni mukaan ammattilaisten kuvista käymät keskustelut voivat olla epämuodollisia. Kollegat katsovat jotain kuvaa yhdessä ja keskustelevat siitä yksityiskohtaisesti kuvan

omassa kontekstissa. Keskustelua voi syntyä kollegoiden kesken spontaanisti esimerkiksi silloin, kun tavallista vaikuttavampi tai erityistä harkintaa vaativa kuva tulee vastaan. Lisäksi toimitusten työruutiineissa on kohtia, joissa kuvista keskustellaan säännöllisesti ja rutiininomaisesti.

Reutersilla esimerkiksi kulloinkin vuorossa oleva kuvatoimittaja valitsi päivittäin niin sanottuja päivän parhaita kuvia (*top pictures of the day*, TPX), jotka julkaistaan kuvatoimiston verkkosivuilla omana kategorianaan. Tämän kategorian kriteerit liittyivät haastateltujen mukaan yleisimmin kuvan visuaaliseen vaikuttavuuteen, kuten väreihin, valoon ja sommitelmaan, mutta myös kuvan välittämä uutisaihe oli tärkeä. Kuvatoimittajien näkökulmasta tavoitelluimpia olivat kuvat, joissa yhdistyivät päivän tärkeä uutisaihe ja vaikuttava esteetiikka. Näistä valinnoista kuvatoimittajat kertoivat keskustelewansa usein keskenään. Eräs kuvatoimittaja kertoi:

Jos olen epävarma valinnoistani, pyydän vuorossa olevia työkavereita tekemään valintaa kansani. Me keskustelemme ja joskus olemme eri mieltä. [...] Mutta joskus on sellaisia kuvia, että ne ovat niin hienoja ja ikonisia, että kaikki ovat täysin yksimielisiä valinnasta. (RP23)

Kuvatoimittajan kertoma tilanne oli Reutersin kuvatoimituksessa tyypillinen ja toistuva rutiini, jonka puitteissa hyvän kuvan kriteereistä keskustellaan säännöllisesti. Vastaavasti kansainvälisten kuvatoimistojen kokeneemmat kuvatoimittajat valitsevat noin viikoittain parhaita kuvia (*top shots* tai *editor's choice*). Suomalaiset kuvatoimittajat puolestaan kertoivat seuraavansa näitä kuvia ja tuntevansa ammattiyhpeyttä silloin, jos he ovat itse sattuneet valitsemaan saman kuvan kyseisen toimiston kuvatarjonnasta. Ammattiyhpeuden tunne palkitsee ja ohjaa siten kuvatoimittajia pyrkimään jatkossakin samanlaisiin kuvavalintoihin kansainvälisten kollegoidensa kanssa.

Näistä esimerkeistä käy ilmi, että kuvajournalismin ammattilaisten näkeminen on yhteisöllistä ja ammattilaisten kesken jaettua, minkä lisäksi se kytkeytyy vahvasti kuvatoimittajien ja kuvaajien ammatti-identiteettiin (vrt. Grasseni 2004, 41–44). Hyvän kuvan kriteerien manifestoiminen synnyttää ja vahvistaa jaetun näkemisen edellytyksiä alalla. Ammattikunnan kesken jaettu käsitys hyvän kuvan kriteereistä uutistyyössä automatisoi kuvavalintoja ja palvelee siten nopeuden tavoittelua uutisoinnissa.

Johtopäätökset

Artikkelin alussa kysyin, miten uutiskuvajournalismin ammattilaisten visuaalinen ammattitaito harjaantuu toimimaan nopeissa uutistilanteissa, miten se palvelee nopeuden tavoittelua uutistyyössä, ja edelleen, miten se kytkeytyy kuvajournalismiprofession. Analyysin tuloksena ammatillisen näkemisen voi todeta harjaantuvan kuvajournalismin ammattilaisten työssä jatkuvassa uutis seurannassa, joka mahdollistaa uutistilanteiden ennakoimisen ja tarkkaavaisuuden kohdentamisen kulloinkin ajankohtaisena olevaan asiaan. Lisäksi kuvaajien työstä löytyi erilaisiin kuvaustilanteisiin liittyvää keskittynyttä katsomista, joka on opittu käytännön kautta. Sekä katsomisessa että sen harjaannuttamisessa teknologialla on keskeinen rooli, sillä työssä käytetyt laitteet ja ohjelmistot mahdollistavat ja rajoittavat

näkemistä työn eri vaiheissa. Käytännössä kaikki ammatillisen näkemisen harjaantuminen tapahtuu sosiaalisessa vuorovaikutuksessa muiden ammattilaisten kanssa. Tämä vuorovaikutus voi olla keskustelua kollegoiden kanssa mutta myös välillistä, saman alan ammattilaisten julkaisemien kuvien seuraamista.

Artikkelissa kuvattu harjaantunut näkeminen liittyy oleellisesti kuvajournalismiprofession, koska sen avulla tähdätään työprosessin nopeuttamiseen uutiskuvajournalismissa. Äärimmilleen nopeutunut uutiskilpailu edellyttää ammattilaisilta kykyä tehdä kuviin liittyviä päätöksiä nopeasti ja usein ilman tietoista eri vaihtoehtojen punnitsemista. Käytännössä harjaantunut näkeminen tarkoittaa, että ammattilainen on omaksunut niin paljon työssä tarvittavaa tietoa, että hän kykenee tekemään muun ammattikunnan kanssa linjassa olevia ratkaisuja nopeasti, ammatilliseen intuitioonsa nojautuen. Harjaantunut näkeminen siis palvelee erityisesti uutistytön nopeuden ideaalia, jota pidetään yhtenä journalismin keskeisistä arvoista. Toisaalta nopeus voidaan nähdä myös työn ongelmallisena sivujuonteena (Koljonen 2013, 82). Se voi esimerkiksi johtaa ristiriitaan muiden journalismin ydinarvojen, kuten etiikan ja objektiivisuuden, kanssa.

Nopeus ja alalla jaetun harjaantuneen näkemisen omaksuminen liittyvät ammattilaisten puheessa myös ammattilypeyteen ja heidän ammatilliseen identiteettiinsä uuden tiedon välittäjinä. Tiedonvälitystehtävän ymmärtäminen on ammattilaisille tärkeää, koska journalistiset kuvat tehdään varta vasten yleisöjen katsottaviksi ja heille myytäviksi, ja uutiskuvia katsotaan sillä oletuksella, että ne kertovat uutisia. Tämä sisäistetty tietotaito on käytössä erityisesti nopeissa uutistilanteissa. Työssä tapahtuva sosiaalinen oppiminen johtaa ammattilaisten kesken jaettuun näkemiseen, jota pidetään alalla professionaalisuuden mittarina. Työtä tekemällä opitaan vähitellen, minkälaiset kuvat ovat alalla arvostettuja. Ammatilliset kertoivat kokevansa onnistumista työssään esimerkiksi silloin, kun he ovat sisäistäneet alalla yhteisesti muotoutuneet hyvän kuvan kriteerit niin hyvin, että päätyvät valitsemaan samoja ja samankaltaisia kuvia kansainvälisten kollegojensa kanssa.

Jaetun näkemisen kytkeytyminen ammatti-identiteettiin tarkoittaa esimerkiksi, että ammattilaiset etsivät jatkossa samankaltaisia kuvia, joita he tietävät muiden alan ammattilaisten arvostavan. Lisäksi uutisvoittojen tavoittelu journalismissa johtaa sisältöjen yhdenmukaistumiseen, koska kiireessä tukeudutaan helpommin tuttuihin lähteisiin ja toisten uutisvälineiden tarjoamiin uutisagendoihin (Reich ja Godler 2014). Näin ollen esitänkin analyysini pohjalta, että nopeuden tavoittelu ja sitä tukeva harjaantunut näkeminen ohjaavat ammattilaisia tekemään keskenään yhdenmukaisia ratkaisuja. Tulkintani mukaan tämä voi kuvavalintojen kohdalla aiheuttaa samantyyppisten kuvien toistumista ja tiettyjen stereotyyppisten valintojen uusintamista erityisesti kiireisissä työtilanteissa. Uutiskuvien tietynlaisen tyylin ja yhdenmukaisten teknisten vaatimusten hallitseminen on nähty myös kuvaajien elinehdoksi alalla pärjäämiseksi (Langton 2009, 110). Toisin sanoen jaetun ja harjaantuneen näkemisen omaksuminen on kuvajournalismin ammattilaisille välttämättömyys, joka mahdollistaa uutistytön edellyttämän nopean päätöksenteon, mutta samaan aikaan se saattaa yksipuolistaa ja yhdenmukaistaa mediakuvastoa.

Toisaalta voi ajatella, että kuvajournalismin ammattilaisilla on kokemuksensa kautta ainakin periaatteessa mahdollisuus tunnistaa ja kyseenalaistaa stereotyyppisiä kuvavalintoja, ja aineistoni perusteella näin myös toisinaan tapahtuu. Harjaantuneessa näkemisessä ihminen hyödyntää alitajuisia ja intuitiivista prosessointiaan, jota on mahdollista myös tietoisesti

kehittää, mutta se edellyttää ensin intuition tunnistamista ja tunnustamista keskeiseksi osaksi työprosessia (Raami, 2015). Kun ammattilaiset tunnistavat niitä mekanismeja, joihin heidän päätöksensä perustuvat, ja jos kiire ei laita ammattilaisia toimimaan automaattiohjauksella, heillä on mahdollisuus miettiä ja toteuttaa erilaisia, stereotyyppioista poikkeavia kuvavalintoja. Osa ammattilaisista toikin esiin turhautumistaan nopeuden tavoitteluun, koska he kokivat nopeuden ja työn laadun olevan ristiriidassa keskenään. Käytännön toimitustyössä olisi siksi hyödyllistä miettiä keinoja, joilla kiireestä ja automaattiohjauksesta voitaisiin irrottautua nykyistä enemmän silloin, kun tilanne ei vaadi välitöntä uutisointia.

Olen tässä tutkimuksessa keskittynyt etupäässä uutistoimistokuvatoimittajien näkemiseen muutaman keskeisen teeman kautta. Tutkimus ei kuitenkaan tavoita esimerkiksi näkemisen mahdollista ajallista muuttumista ja muita näkemiseen potentiaalisesti vaikuttavia tekijöitä, kuten esimerkiksi mediaympäristössä tapahtuvien muutosten vaikutusta. Tutkimukseni antaa kuitenkin viitteitä, että ammattilaisen koulutus ja aikaisempi työkokemus todennäköisesti muovaavat hänen tarkkaavaisuuttaan ja sitä kautta näkemistään tiettyyn suuntaan, ja että näkemisessä voi tapahtua muutoksia ja uuden oppimista esimerkiksi uuteen työpaikkaan sosiaalistumisen myötä. Näiden kysymysten selvittämiseksi tarvitaan kuitenkin lisää tutkimusta. Lisäksi jatkotutkimuksessa olisi kiinnostavaa selvittää, kuinka kansainvälisesti jaettua kuvajournalismin ammattilaisten näkeminen todellisuudessa on. Mediakuvastojen yhdenmukaistumista olisi puolestaan tarpeellista tutkia systemaattisesti, jotta saataisiin selville, millaisia muutoksia kuvastoissa on tapahtunut ja mitkä kaikki tekijät – jaetun näkemisen ja uutiskilpailun lisäksi – niihin vaikuttavat.

Viitteet

- 1 <https://pictures.reuters.com/Explore/Year/2021>.
- 2 Olen kääntänyt Christina Grassenin lanseeraamaan termin ”skilled vision” suomeksi harjaantuneeksi katseeksi tai harjaantuneeksi näkemiseksi, koska haluan korostaa suomenoksessa alkuperäisen käsitteen ajatusta siitä, että ammatillinen näkeminen on nimenomaan oppimisen ja kokemukseen perustuvan harjaantumisen tulosta.

Kirjallisuus

- Bair, Nadya. 2016. ”The Decisive Network: Producing Henri Cartier-Bresson at Mid-Century.” *History of Photography* 40 (2), 146–166. <https://doi-org.libproxy.tuni.fi/10.1080/03087298.2016.1146445>.
- Boyd-Barrett, Oliver. 2013. ”Multinational News Agencies.” Teoksessa *Multinational service firms*, toimittanut Peter Enderwick, 107–131. London: Routledge.
- Brennen, Bonnie. 2010. ”Photojournalism: Historical dimensions to contemporary debates.” Teoksessa *The Routledge companion to news and journalism*, toimittanut Stuart Allan, 71–81. London: Routledge.
- Carlson, Matt. 2009. ”The Reality of a Fake Image: news norms, photojournalistic craft and Brian Walski’s fabricated photograph.” *Journalism Practice* 3 (2): 125–39. <https://doi.org/10.1080/17512780802681140>.
- Deuze, Mark. 2005. What is journalism? Professional identity and ideology of journalists reconsidered. *Journalism* 6 (4): 442–464. <https://doi-org.libproxy.tuni.fi/10.1177/1464884905056815>.
- Goodwin, Charles. 1994. Professional vision. *American Anthropologist* 96 (3): 606–633. <https://doi.org/10.1525/aa.1994.96.3.02a00100>.
- Grasseni, Cristina. 2004. ”Skilled vision. An apprenticeship in breeding aesthetics.” *Social Anthropology* 12 (1): 41–55. <https://doi:10.1017/S0964028204000035>.
- Green, Lelia Rosalind. 2003. ”Attempting to Ground Ethnographic Theory and Practice.” *Australian Journal of Communication* 30 (2): 133–145.

- Gürsel Zeynep Devrim. 2017. "Worldmaking frame by frame." Teoksessa *Image Operations: Visual Media and Political Conflict*, toimittaneet Jens Eder ja Charlotte Klontk, 37–48. Manchester: Manchester University Press.
- Gürsel, Zeynep Devrim. 2016. *Image brokers. Visualizing world news in the age of digital circulation*. Oakland: University of California Press.
- Gürsel, Zeynep Devrim. 2012. "The politics of wire service photography: Infrastructures of representation in a digital newsroom." *American Ethnologist* 39 (1): 71–89. <https://doi.org/10.1111/j.1548-1425.2011.01351.x>.
- Freidson, Elliot. 2001. *Professionalism: the third logic*. Cambridge: Polity.
- Hontvedt, Magnus. 2015. "Professional vision in simulated environments: Examining professional maritime pilots' performance of work tasks in a full mission ship simulator." *Learning, Culture and Social Interaction* 7, 71–84. <https://doi.org/10.1016/j.lcsi.2015.07.003>.
- Ilan, Jonathan. 2019. *The International Photojournalism Industry: Cultural Production and the Making and Selling of News Pictures*. New York: Routledge.
- Ilan, Jonathan. 2013. "THE BEST OF BOTH WORLDS: The Story of the Reuters Picture Service." *Media history* 19 (1): 74–92. <https://doi.org/10.1080/13688804.2012.752966>.
- Juntunen, Laura. 2009. "Journalistinen etiikka kriisissä. Kiireen ja kilpailun haasteet toimittajien ammatilliselle itsekurille." *Media & viestintä* 32 (2): 31–47.
- Karlsson, Michael. 2011. "The immediacy of online news, the visibility of journalistic processes and a restructuring of journalistic authority." *Journalism* 12 (3): 279–295. <https://doi-org.libproxy.tuni.fi/10.1177/1464884910388223>.
- Karttunen, Sari. 1993. *Valokuvataiteilijan asema. Tutkimus Suomen valokuvataiteilijakunnan rakenteesta ja sosiaalis-taloudellisesta asemasta 1980–1990-luvun vaihteessa*. Taiteen keskus toimikunnan julkaisuja nro 15. Helsinki: Painatuskeskus.
- Koljonen, Kari. 2013. *Kriisi journalismissa. Kansakunnan katastrofit ja muuttuva professio*. Väitöskirja. Viestinnän, median ja teatterin yksikkö. Tampere: Tampere University Press.
- Kovach, Bill & Rosenstiel, Tom. 2001. *The elements of journalism. What newspeople should know and the public should expect*. New York: Three rivers press.
- Langton, Loup. 2009. *Photojournalism and Today's News: Creating Visual Reality*. Chichester: Wiley-Blackwell.
- Lehmuskallio, Asko. 2019. "The look as a medium: a conceptual framework and an exercise for teaching visual studies." *Journal of Visual Literacy* 38 (1–2): 8–21. <https://doi.org/10.1080/1051144X.2018.1564607>.
- Mack, Arien ja Rock, Irvin. 1998. "Inattentive blindness: Perception without attention." Teoksessa *Visual Attention*, toimittanut Richard D. Wright, 55–76. New York: Oxford University Press.
- Maras, Steven. 2013. *Objectivity in journalism*. Polity.
- Myers, David G. 2002. *Intuition its powers and perils*. New Haven: Yale University Press.
- Mäenpää, Jenni. 2022. "Distributing ethics: Filtering images of death at three news photo desks." *Journalism*, 23(10), 2230–2248. <https://doi.org.libproxy.tuni.fi/10.1177/1464884921996308>.
- Mäenpää, Jenni. 2022. "In search of visual expertise: examining skilled vision in the work of news photo professionals." *Visual Communication* (21)2, 237–255. <https://doi-org.libproxy.tuni.fi/10.1177/1470357220901855>.
- Mäenpää, Jenni. 2016. *Todeksi tehty valokuva. Objektiivisuuden rakentuminen uutiskuvajournalismissa*. Väitöskirja. Viestinnän, median ja teatterin yksikkö. Tampereen yliopisto. Luettu 6.6.2023. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0224-5>.
- Mäenpää, Jenni ja Seppänen, Janne. 2010. "Imaginary dark room. Digital photo editing as a strategic ritual." *Journalism Practice* 4(4): 454–475. <https://doi-org.libproxy.tuni.fi/10.1080/17512781003760501>.
- Phillips, Angela. 2012. "Faster and shallower: Homogenisation, cannibalisation and the death of reporting." Teoksessa *Changing Journalism*, toimittaneet Peter Lee-Wright, Angela Phillips ja Tamara Witschge, 81–98. London: Routledge.
- Raami, Asta. 2015. *Intuition unleashed: on the application and development of intuition in the creative process*. Median laitoks, Aalto yliopisto. Väitöskirja 29/2015. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-60-6108-5>.
- Rastas, Anna. 2010. "Haastatteluaineistojen monet tehtävät etnografisessa tutkimuksessa." Teoksessa *Haastattelun analyysi*, toimittaneet Johanna Ruusuvoori, Pirjo Nikander ja Matti K. Hyvärinen, 64–89. Tampere: Vastapaino.
- Reich, Zvi ja Yigal Godler. 2014. "A Time of Uncertainty: The Effects of Reporters' Time Schedule on Their Work." *Journalism studies* 15 (5): 607–618. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2014.882484>.
- Reich, Zvi ja Inbal Klein-Avraham. 2014. "Textual DNA. The hindered authorship of photojournalists in the Western press." *Journalism Practice* 8 (5): 619–631. <https://doi-org.libproxy.tuni.fi/10.1080/17512786.2014.883119>.
- Roepstorff A (2009) Navigating the brainscape: When knowing becomes seeing. Teoksessa *Skilled Visions: Between Apprenticeship and Standards*, toimittanut Cristina Grasseni, 191–206. New York: Berghahn.

- Salo, Merja. 2015. *Jokapaikan valokuva. Suomalaisen valokuvauksen digitalisoituminen 1992–2015*. Helsinki: Aalto Arts Books: Musta taide.
- Samuel, Gabrielle, Clare Williams ja John Gardner. 2017. "UK science press officers, professional vision and the generation of expectations." *Public Understanding of Science* 26 (1): 55–69. <https://doi.org/10.1177/0963662515597188>.
- Schön, Donald A. [1983]2016. *The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action*. London: Routledge.
- Schudson, Michael. 2005. "Four Approaches to the Sociology of News." Teoksessa *Mass Media and Society*, toimittaneet James Curran ja Michael Gurevitch, 4. painos, 172–197. London: Hodder Arnold.
- Schudson, Michael. 2001. "The objectivity norm in American journalism." *Journalism*, 2(2), 149–170. <https://doi.org/10.1177/146488490100200201>.
- Schultz, Ida. 2007. "The journalistic gut feeling." *Journalism Practice* 1(2): 190–207. <https://doi.org/10.1080/17512780701275507>.
- Sherin, Miriam Gamoran ja Van Es Elisabeth A. 2009. "Effects of video club participation on teachers' professional vision." *Journal of Teacher Education* 60 (1): 20–37. <https://doi.org/10.1177/0022487108328155>.
- Spence, Edward H ja Quinn, Aaron. 2008. "Information ethics as a guide for new media." *Journal of Mass Media Ethics* 23 (4): 264–79.
- Splichal, Slavko & Sparks, Colin. 1994. *Journalists for the 21st Century. Tendencies of professionalization among first-year students in 22 countries*. New Jersey: Ablex Publishing Corporation.
- Styhre Alexander. 2010. "Disciplining professional vision in architectural work: Practices of seeing and seeing beyond the visual." *The Learning Organization* 17 (5): 437–454. <https://doi.org/10.1108/09696471011059822>.
- Turnbull, David. 2009. "Maps and plans in 'learning to see': The London underground and Chartres cathedral as examples of performing design." Teoksessa *Skilled Visions: Between Apprenticeship and Standards*, toimittanut Cristina Grasseni, 125–141. New York: Berghahn.
- Väliverronen, Esa. 2013. "Ajan hallinta ja tiivistyminen journalismissa." *Media & viestintä* 36 (3–4): 4–22. <https://doi.org/10.23983/mv.62259>.